

L'ASE DE MONTASTRUC

Jo sabi un conte.

A la bisa de la glèisa de Montastruc, i a un clòt comun. Aquí los boèrs abeuran lo bestiar, e las hemnas lavan la bugada.

Un ser, de caps a sies oras, e au temps deu mes mòrt, la lua se miralhava dens l'aiga deu clòt, coma auré hèit dens un gran miralh. En aqueth moment, un òme arribèc, entà hèr béver son ase. Mentre que l'ase bevèva, lo vent virèc tot d'un còp, e encrumèc lo cèu per tota la nueit. Alavetz l'òme, espaventat, partiscoc en cridar :

- A ! Mon Diu ! A ! Mon Diu ! Mon ase s'a bevut la lua ! Mon ase s'a bevut la lua !

En aqueths crits, tots los de Montastruc corrón espaventats.

- Que dises, malurós ?

- Mon ase s'a bevut la lua ! Mon ase s'a bevut la lua !

Las gents de Montastruc espiavan dens lo cèu, dens lo clòt, e bramavan en plorar :

- Son ase s'a bevut la lua ! Son ase s'a bevut la lua !

Autanlèu, los còssos s'assemblèn, entà avisar, davant la pòrta de la glèisa.

- Amiatz-nos l'ase que s'a bevut la lua.

Los amièn l'ase peu cabestre.

- Ase ! Es donc tu que t'as bevut la lua ?

L'ase levèc la coa, e se botèc a bramar.

- As bèth díser, aquò es tu que t'as bevut la lua. Coma haram, d'ara enlà, entà i véser pendent la nueit ?

L'ase relevèc la coa, e se tornèc botar a bramar.

- A ! Aquí lo cas que hès de la justícia. E ben ! Te condemnam a mòrt. Vas estar penjat.

Dètz minutas mes tard, l'ase èra penjat a un aubre.

Alavetz, un deus còssos se ravisèc.

- Mos amics, ça digoc, avèm despassat nòstes poders de jutges. Cèrtas, nos es permès de condemnar a mòrt ; mès n'avèm pas lo dret de hèr morir. Aqueth dret n'aparteng pas qu'au jutge-màger de Leitora. A sa plaça, jo prenguerí fòrt mau çò que veng de se passar. Entà tornar hèr la patz dab eth, envièm-lo fòrça poralha. Hasquem-lo portar tanben l'ase mòrt. Lo jutge-màger causirà un çurgèn entà hèr sortir la lua presonèra deguens lo vente de la bèstia. E manca pas a Leitora de granas escalas doblas. En ne dreçar ua suu cloquèr de Sent-Gervasi, un sarralhèr fòrt e hardit troberà, m'ac pensi, la maniera de tornar claverar la lua a sa plaça dens lo cèu.

Çò qu'estèc dit estèc hèit. Dotze gojats de Montastruc partiscón còp-sec, cargats de polardas, de capons, d'aucas e de piòcs, endeu jutge-màger. Dotze autes prengón sus las espaulas ua longa barra de casse, on penjava l'ase mòrt, estacat peus quate pès. Dinc après Florença, tot angoc plan. Mès aquí, los lops de l'Arramèr sentiscón l'audor de l'ase mòrt, e arribèn a tropas, en bramar coma possedats deu Diable. Los gojats, espaventats, fotón en tèrra la poralha e mes l'ase, e s'escapèn au galòp de caps a Montastruc. En un moment, tota la poralha qu'èra empassada, e l'ase roghanhat dinc aus òssis.

Lo lendoman, la lua arrajava dens lo cèu coma de costuma. Alavetz, los còssos de Montastruc se sentiscón plan solatjats.

- Los lops de l'Arramèr, ça digón, nos an hèit un famós servici. Ara que l'ase es minjat, lo jutge-màger saberà pas que l'avèm hèit penjar. E, per la lua que s'avèva bevuda, vesètz qu'es mes fina que los lops. Se n'es escapada tota sola, e s'es tornada quilhar a sa plaça dens lo cèu.

*E tric tric, mon conte es finit,
E tric trac, mon conte es acabat.*